

به نام خدا

تهیه شده در سایت

یکمین دات کام

www.lomin.com

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان
مدیریت ترویج و مشارکت مردمی

آشنایی با گیاه دارویی

گاوزبان

تهیه کنندگان :

آپت دولتی : کارشناس باغبانی

سعادت شاهپوری : کارشناس باغبانی

حصین زینکی : مطلق مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی

واحد برنامه ریزی رسانه‌ای ترویجی

۱۳۸۳

نام گیاه : گاو زبان
نام علمی : Borago officinalis
نام انگلیسی : Borago
خانواده : Boraginaceae

خصوصیات گیاهی:

گاو زبان گیاهی است یکساله و علنی به ارتفاع ۷۰ تا ۱۵ سانتیمتر و دارای ساقه و برگهای پوشیده از کرکهای ریز و زبر است. برگهای آن بیضی شکل بوده و در قسمت تحتانی گیاه دارای دمپرگ و در قسمت بالای ساقه بدون دمپرگ است. گلهای آن دو جنسی و آبی رنگ بوده (بدلیل وجود ماده رنگی آنتوسیانین) و جاذب زنبور عسل میباشد. بذرها سیاه رنگ و گلابی شکل بوده و انتهای آن سفید رنگ است. میوه آن فندقه میباشد و وزن هزار دانه بذر آن ۱۷/۵ گرم است.

قسمت دارویی:

برگها و سرشاخه های گلدار و روغن بذر آن دارای خاصیت دارویی میباشد.

مواد مؤثره و ترکیبات شیمیایی:

سرشاخه های گلدار و برگهای آن دارای موسیلاژ، تانن، اسانس، نیترات پتاسیم، منیزیم، منگنز و اسید فسفریک است.

خواص دارویی و موارد مصرف:

این گیاه از جمله گیاهان قدیمی و شناخته شده بوده و از دیر باز مورد استفاده انسان قرار گرفته است. امروزه تحت نظر و توصیه پزشک متخصص گیاه درمانی، مصرف میشود. در تصفیه خون و تقویت اعصاب و تنظیم ماهیچه های قلب مؤثر است. آرام بخش - خواب آور - تب پر - مدر و معرق است. در درمان بیماریهای کلیوی - تنفسی - مغمک - سرخک - پوستی و افسردگی کاربرد دارد.

روشهای مصرف:

این گیاه معمولاً بصورت دم کرده مصرف می شود. داروی گیاهی به نام آل تیپ بصورت پودر در داروخانهها موجود است که خاصیت آرام بخشی و دفع بی خوابی دارد و یکی از ترکیبات اصلی آن گاو زبان است.

سازگاری:

گاو زبان با شرایط آب و هوایی استانهای اصفهان، لرستان، همدان، و چهارمحال و بختیاری سازگار است و گونه های وحشی و خود روی این خانواده در این استانها پراکنده هستند. در خاکهای متوسط تا سنگین و شور با E.C حدود ۵ / ۵ دسی زمینس بر متر به خوبی رشد می کند. کشت آن در مناطق مختلف استان اصفهان انجام شده و موفقیت آمیز بوده و ماده مؤثره استحصالی آن در حد استاندارد جهانی و حتی بالاتر از آن بوده است. طول دوره رشد آن حدود ۴ تا ۵ ماه می باشد.

آماده سازی زمین و کوددهی:

قبل از کاشت بذر باپستی کودهای دامی پوسیده (حدود ۱۰ تن در هکتار) و کودهای شیمیایی (کود ازته ۱۰۰ کیلوگرم، کود پتاسه ۷۵ کیلوگرم و کود فسفات ۶۰ کیلوگرم در هکتار) به زمین اضافه کرده و اقدام به شخم نمود. ریشه گیاه به کودهای دامی پوسیده حساس بوده و سریعاً خشک می شود پس لازم است از مصرف این گونه کودها خودداری شود. کودهای ازته در چند مرحله، همزمان با کاشت و نیز بصورت سرک بعد از کاشت مصرف می شود که افزایش سرشاخه ها و عملکرد محصول را در بر خواهد داشت.

کاشت:

زمان کاشت آن بسته به شرایط آب و هوایی منطقه در بهار یا پاییز صورت می گیرد. تکثیر آن بوسیله بذر است. میزان بذر لازم در هر هکتار حدود ۵ تا ۱۰ کیلوگرم می باشد. کاشت آن بصورت دستپاش یا دستگاه های بذرپاش ساترینوژ انجام می گیرد. طریقه کاشت آن بصورت کرنی و یا نادرویی (جوی و پشته) می باشد.

عملیات داشت:

این گیاه بدلیل دارا بودن کرکهای زیر و خشن در برگها و ساقه و رنگ روشن، در مقابل خشکی و کم آبی مقاوم است و بسته به بافت خاک و شرایط آب و هوایی منطقه هر ۷ تا ۱۵ روز نیاز به آبیاری دارد. همزمان با آبیاری میتوان از کودهای ازته بصورت سرک استفاده نمود.

آیا می دانید؟ گاو زبان آرام بخش، خواب آور، تب پر و تصفیه کننده خون بوده و در تقویت اعصاب و تنظیم ماهیچه های قلب مؤثر است.

منابع مورد استناد:

۱- دوازده امامی ، سعید . ۱۳۸۲ . کاربردهای -

گیاهان دارویی . انتشارات نصوص

۲- زرگری ، علی . ۱۳۷۱ . گیاهان دارویی .

انتشارات دانشگاه تهران

۳- صمصام شریعت ، هادی . ۱۳۷۴ . پرورش و

تکثیر گیاهان دارویی . انتشارات مانی

۴- معقول ، مجتبی . ۱۳۷۳ . بررسی و زراعت گیاه

گل کاو زبان در اصفهان . دومین کردهمایی

زعفران و گیاهان دارویی در کتاباد

۵- یافته های تحقیقاتی و تجربیات نگارندگان

این نشریه در پنجاه و هفتمین جلسه شورای انتشارات مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی با شماره ۴۰۱/۵ به ثبت رسیده است .

همچنین مبارزه با علفهای هرز، آفات و بیماریها نیز بایستی به موقع و با سموم مناسب انجام شود.

برداشت:

بهترین زمان برداشت موقعی است که حدود ۲۰ تا ۵۰ درصد گل‌های گیاه باز شده باشد. برداشت به مرور طی ۴ تا ۹ مرحله بوسیله کارگر انجام می‌گیرد. بلافاصله پس از برداشت، باید محصول برداشت شده را در محل سایه و بسورت لایه‌های نازک پهن نمود تا خشک شود. این کار مانع سیاه شدن، پوسیدگی و کاهش کیفیت محصول میگردد. میزان فضای لازم جهت خشک کردن محصول نیم مترمربع به ازاء یک کیلوگرم سرشاخه گیاه است. در تولید انبوه، عملیات خشک کردن با دستگاه‌های مکانیزه انجام میگردد. میزان محصول تولیدی آن در هکتار ۵ تا ۸ تن سرشاخه تازه می‌باشد. بعد از خشک کردن باید محصول را در گونیهای کتفی بسته بندی و به بازار عرضه نمود. به منظور بزرگ‌گیری با توجه به اینکه بذور این گیاه به تدریج می‌رسد و به ریزش حساس است، بایستی هنگامی که ۵۰٪ بذور رسیده شد اقدام به برداشت نمود و پس از خشک کردن، بوجاری و بذور سالم را جدا کرد.

جهت دریافت

کتابهای مفید و رایگان فارسی

و

مطالب متنوع

به سایت یکمین دات کام

www.1omin.com

مراجعه فرمایید.

با تشکر از توجه شما